

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2024/06/juhasz-fanni-iranytu-a-tortenelemhez-bevezetes-a-tortenettudomanyba-es-a-tortenelemkutatás-módszereibe-15-01-11/>

Juhász Fanni

Iránytű a történelemhez: Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe

Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe. Szerkesztette: KEREPESZKI Róbert és SCHREK Katalin. A kötet szerzői: BODOVICS Éva, FEDELES-CZEFERNER Dóra, KAPI Péter, KÁZMÉR László, KEREPESZKI Róbert, NOVÁK Ádám, SCHREK Katalin, SIPOS Nikoletta, SZENDREI Ákos, TAKÁCS Levente. Lektorálta: OROSS András és PAKSA Rudolf. Kronosz Könyvkiadó Kft., Pécs, 2023. 365 p.

2023 végén a Kronosz Kiadó gondozásában és a Debreceni Egyetem oktatói, *Kerepeszki Róbert* docens és *Schrek Katalin* adjunktus szerkesztésében a történész- és történelemtanár-képzést segítő egyetemi tankönyv látott napvilágot. A *Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe* címet viselő kötet tartalmi megvalósítása számos történész munkája. A szerzők között megtalálhatjuk *Bodovics Évát*, a

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltárának levéltárosát, *Fedelese-Czeferner Dórát*, a Magyar Kutatási Hálózat (HUN-REN) Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének tudományos segédmunkatársát, illetve *Novák Ádámot*, a Déri Múzeum történész-muzeológusát. Továbbá a Debreceni Egyetem oktatóit, kutatóit és doktorandusz hallgatóit, így *Takács Levente* docenst, *Kapi Péter* tanársegédet, *Kázmér László* és *Sipos Nikoletta* doktorandusz hallgatókat, valamint *Szendrei Ákos* kutatót.

A kötet négy fejezete egy-egy témakörhöz kapcsolódik, de ezeken belül is további alfejezeteket különítettek el a szerkesztők. Az alapos, néhol igen részletekbe menő tartalmi egységek nem csupán arról tanúskodnak, hogy a szerzők a történettudomány alapjaitól közelítették meg az egyes témaköröket, hanem arról is, hogy mekkora szükség van hazai viszonylatban egy olyan munkára, amely egyszerre kelti fel a történelem iránt a laikusok érdeklődését, és nyújt támaszt mindazoknak, akik történelem szakos hallgatók. Hiszen – ahogy az előszóban is olvasható –korábban kevés olyan munka született, amely a történettudomány ennyi aspektusát érintette volna. Sőt, a legutóbbi ilyen jellegű tankönyv első kiadása két évtizede jelent meg, az is kifejezetten egyetemi hallgatók számára, így mindenképp hasznosnak bizonyul egy ennyire átfogó, időszerű munka.

Juhász Fanni: Iránytű a történelemhez: Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe

Minden alfejezetet egy felhasznált és ajánlott irodalmi lista, valamint ismétlő kérdések zárnak, így az olvasó mélyíteni és rendszerezni tudja a korábban olvasottakat. A strukturált, átláthatóan szerkesztett alegységeket a külön erre a célra készített ábrák teszik látványosabbá, ezek néhol az összefoglalást szolgálják, de egyes esetekben konkrét példaként működnek. A fontosabb kulcskategóriák visszakereshetőek, ugyanis ha egy szakaszban megjelenik egy fogalom vagy témakör, azonnal jelzik, hogy melyik részben olvashatunk róla átfogóbban. Az alfejezetek végén pedig rövid összefoglaló szerepel az adott szakaszban megismert személyekről, kifejezésekről.

A laikus érdeklődők is számos gondolatébresztő egységgel találkozhatnak. Többek közt ilyen a *Történelem és történettudomány* címet viselő második fejezet is. Ennek szerzői, Kerepeszki Róbert, Bodovics Éva, Novák Ádám, Schrek Katalin és Szendrei Ákos, valóban arra töreksenek, hogy az alapoktól közelítsék meg a történettudományt, olyan kérdések révén hozzák közelebb az olvasók számára, amelyek valószínűleg minden történelemmel foglalkozó, vagy iránta érdeklődő fejében megfogalmazódtak már. Az első öt alfejezet ismerteti a történelem funkcióit, a szakterület rendszereit, a történettudományi intézeteket, illetve a legjelentősebb folyóiratokat, valamint olyan műfajokat, amelyekkel a történészek foglalkoznak, de külön szakaszban olvashatunk arról, hogy egy történész milyen kihívásokkal kerül szembe a munkája során. Ezzel alapjaiban kerülhetünk közelebb a történettudomány művelőjéhez. Az egyén, csoportok, közösségek vizsgálati módszerein túl azzal is megismerkedhet az olvasó, hogy milyen feladatot lát el egy könyvtáros, levéltáros, vagy egy muzeológus.

A harmadik fejezet a *Forrásismeret* címet viseli, amely egység nemcsak meghatározza, hogy a történelmi forrásoknak milyen típusait különítjük el egymástól, de külön alfejezetekként ismerteti is azokat. A fejezet szerzői, Bodovics Éva, Fedeles-Czeferner Dóra, Kapi Péter, Kázmér László, Novák Ádám, Schrek Katalin, Sipos Nikoletta, Szendrei Ákos, valamint Takács Levente külön tippekkel segítik a leendő szakdolgozatírókat, legyen szó naplóelemzésről, levéltári dokumentum vizsgálatáról, interjúkészítésről, vagy akár filmhíradó elemzéséről – csupán néhányat kiemelve a számos alfejezet közül. Így szakdolgozatíráskor már a kiinduláshoz segítséget kaphatunk, ugyanis konkrét példákon keresztül mutatják be a szerzők, hogy egyes források elemzésekor milyen kérdéseket érdemes feltennünk. Mindazok, akik kevésbé jártasak a világháló által nyújtotta lehetőségekben, számottevő online gyűjteményt ismerhetnek meg, amelyek szabadon felhasználhatók.

A soron következő negyedik fejezet címe *A történelem kutatása*, amely minden történelem szakos egyetemi hallgatónak hasznára válhat a szakdolgozatírás legelső fázisában. A záródolgozat témaválasztása előtt természetes, ha a hallgató döntésképtelennek bizonyul, hiszen megannyi érdekes tárgykör foglalkoztathatja, de gyakran elvesznek a lehetőségek labirintusában. A fejezet szerzői, Fedeles-Czeferner Dóra, Kerepeszki Róbert, Schrek Katalin és Sipos Nikoletta ebben a választásban, illetve a kezdeti periódusban nyújtanak segítséget. Talán a könyv egyik leghasznosabb eleme, hogy mindenhez konkrét példát olvashatunk, ugyanis a szerzők egzakt módon vezetnek le a jó szakdolgozati téma kiválasztását, illetve a már meghatározott terület konkretizálását. Ezen felül a kutatási terv felépítése, illetve a cédlázás is kifejtésre kerül. Korábban már röviden olvashattunk a levéltári munkakorról, ebben a fejezetben a levéltár használatára is kitérnek a szerzők, amelynek igénybevétele egy esetleges későbbi kutatáshoz elkerülhetetlennek bizonyul. A dolgozat következő fázisához, az információkereséshez is számottevő alternatívát nyújtanak a világhálón megtalálható adatbázisok közül. Ezek az opciók azért előnyösebbek, mert (és ez a könyv egészére igaz) a

Juhász Fanni: Iránytű a történelemhez: Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe

legtöbb korszakot lefedik, legyen szó egyetemes vagy magyar történelemről, így mindenki megtalálhatja a számára leghasznosabb adatbázist.

A tankönyv utolsó fejezetének, *A tudományos írás* szerzői, Fedeles-Czeferner Dóra, Kerepeszki Róbert és Schrek Katalin a záródolgozat-írás gyakorlati fázisához nyújtanak segítséget, amit a szövegalkotásra való felkészüléstől kezdenek el. A szerzők kitérnek azokra a nehézségekre is, amelyekkel a legtöbb egyetemi hallgató találkozott már egy-egy beadandó, vagy esetleg a szakedolgozat írása során. Valószínűleg minden történelemhallgatónak volt már olyan szemináriuma, ahol bibliográfiát (is) kellett készíteni, viszont kevés olyan összegyűjtött anyag állt eddig rendelkezésre, ami ennyire átfogóan, konkrét példákkal szemléltetve kitérne a készítésére, illetve a hivatkozási formákra. Ezenfelül a tartalomjegyzék összeállításáról is olvashatunk, de kitérnek a szerzők a megfelelő érvelésre, a módszertanra, illetve a gyakorlati szövegalkotásra. A szöveg részeibe és az absztraktba, valamint a legfontosabb tudományetikai elvekbe is betekintést nyújtanak, amelyeket mindenkinek kötelező betartania szakedolgozatírás, illetve kutatói munka folyamán. A fejezet zárásában egy összefoglaló lista is található, hogy mit érdemes ellenőrizni a záródolgozat benyújtása előtt.

A *Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe* című kötet valóban arról szól, amit ígér az *Előszóban*. A négy tematikailag strukturált egység főleg a leendő, és a már szakedolgozatírás előtt álló történelem szakosoknak jelent mankót, hiszen az elméleti kérdésektől kezdve, a forráselemzésen át a gyakorlati szövegalkotásig minden témakör előtérbe kerül. Mindezt azért emelem ki, mert azon felül, hogy számos hasznos eleme van a tankönyvnek, a szerzők törekszenek arra is, hogy a záródolgozat ne csupán egy kötelező rossz élmény legyen az író számára, hanem valóban segítséget nyújtsanak annak elkészítésében. Ezen felül azok számára is érdekes lehet, akik laikusként nehezen megfogható tudományként tekintenek a történelemre, vagy akár szkeptikusak tudományi mivoltával kapcsolatban. Azok, akik részt vettek tanulmányaik elején hasonló című kurzuson, már a könyvben szereplő alfejezetek több aspektusával találkozhattak, ám könnyen lehet, hogy elsőévesként elvesztek a történettudomány kihívásai között. Ezért üdvözlendő, hogy valóban az alapoktól indul ki a tankönyv, ahogy a címe is mutatja: bevezetést ad. Mindezt a célközönség figyelemfelkeltésének megfelelő infografikákkal ellátva, strukturált, logikus felépítéssel, stílusának köszönhetően pedig abszolút olvasóbarát módon. A szerzők kiemelkedő pedagógiai és szakmai érzékkel szerkesztett munkája éppen ezért hiánypótló. Ugyanis a történelem, a múlt és jelen kapcsolata a mindennapjaink része, így a róla alkotott diskurzus elengedhetetlen, ehhez pedig kitűnő alapot nyújt ez a tankönyv.